

Sygn. akt I Ns 303/15

POSTANOWIENIE

Dnia 27 maja 2015r.

Sąd Rejonowy w Świdnicy I Wydział Cywilny

w składzie następującym :

Przewodniczący SSR Maja Snopczyńska

Protokolant Anna Koziół

po rozpoznaniu w dniu 27 maja 2015r. w Świdnicy

na rozprawie

sprawy z wniosku U. W.

przy udziale (...) sp. z o.o. sp. k. z siedzibą we W.

o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku

postanawia:

zatwierdzić uchylenie się wnioskodawczynie U. W. od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po R. W. zm. (...) ostatnio zamieszkałym w Ś..

Sygn. akt I Ns 303/15

UZASADNIENIE

Wnioskodawczynie U. W. wniosła o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia w przedmiocie odrzucenia spadku po R. W.. W uzasadnieniu wskazała, że R. W. zmarł 9 X 2011 roku; w chwili jego śmierci wnioskodawczynie była jego żoną; małżeństwo zostało zawarte w 1981 roku, jednak nie układało się i w 1983 roku wnioskodawczynie złożyła pozew o rozwód; pozew został oddalony; zrażona niepowodzeniem wnioskodawczynie nie składała dalszych pozwów zwłaszcza, że stan zdrowia wnioskodawczynie w latach 80 się pogorszył; w 1986 roku R. W. wyprowadził się z mieszkania, od tego czasu ustały pomiędzy nimi jakiegokolwiek kontakty; jedyny raz wnioskodawczynie widziała się z R. W. w 1996 roku. A o jego śmierci dowiedziała się przypadkowo; wnioskodawczynie od grudnia 1993r jest niezdolna do pracy, a od lutego 2002r niezdolna do samodzielnej egzystencji; o roszczeniach wierzyciela spadkodawcy dowiedziała się dopiero z treści pisma dręczonego jej 18 X 2014r; w tych okolicznościach wnioskodawczynie nie miała wcześniej możliwości dowiedzenia się o zagrożeniu dziedziczenia długu.

Uczestnik postępowania (...) Sp. z o.o. we W. wniosła o oddalenie wniosku wskazując, że termin do złożenia oświadczenia spadkowego upłynął na początku 2012r, zaś wnioskodawczynie nie wykazała, że dochowując należytej staranności nie miała możliwości dowiedzenia się o zobowiązaniach zmarłego, pomimo, że dziedziczy po mężu; wnioskodawczynie powołuje się wprawdzie na zły stan zdrowia i konieczność korzystania z pomocy osób trzecich lecz okoliczności te nie wykluczają jednak podjęcia działań chociażby przy pomocy innych osób, zaś poprzestanie na pozbawionym jakichkolwiek konkretnych podstaw przypuszczeniu dotyczącym stanu majątku spadkowego nie może być uznane za błąd istotny, lecz za lekkomyślność, która nie jest podstawą uchylenia się od skutków niezłożenia oświadczenia spadkowego.

W toku postępowania Sąd ustalił

następujący stan faktyczny:

R. W. zmarł 9 października 2011 roku; w chwili śmierci był żonaty z wnioskodawczynią.

DOWÓD: odpis aktu zgonu spadkodawcy k. 40

Wnioskodawczyni nie złożyła oświadczenia w przedmiocie przyjęcia lub odrzucenia spadku po R. W. w ustawowym terminie.

BEZSPORNE

Uczestnik wezwał wnioskodawczynię do zapłaty długu R. W. pismem z dnia 6 października 2014r.

DOWÓD: pismo z 6 X 2014r k. 8

Pomimo pozostawania w związku małżeńskim wnioskodawczyni i spadkodawca nie mieszkali razem od 1985 roku. Spadkodawca wyprowadził się ze wspólnego mieszkania i nie kontaktował się z żoną. Wnioskodawczyni – po jednej nieudanej próbie uzyskania rozwodu a także z uwagi na stan zdrowia – nie wносиła ponownie o rozwód.

Od chwili wyprowadzenia się męża wnioskodawczyni widziała się z nim tylko raz, kiedy potrzebowała, aby podpisał potrzebne jej dokumenty. Skontaktowała się z nim za pośrednictwem jego matki, a spotkanie trwało około 15 minut. Wnioskodawczyni nie wiedziała, gdzie mąż mieszkał, nie miała do niego numeru telefonu, ani żadnego kontaktu. W chwili zgonu męża jego rodzice już nie żyli, zaś brat, który był starszy od spadkodawcy mieszkał za granicą i nie wiadomo czy żyje.

Decyzją z 27 XII 1993r wnioskodawczyni została zaliczona do drugiej grupy inwalidów.

Od 2002 roku wnioskodawczyni wymaga pomocy osób trzecich w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji. W codziennym życiu pomaga jej bratanica.

DOWÓD: decyzja z 27 XII 1993 k. 9

Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności k. 10

Wypis z treści orzeczenia lekarza orzecznika ZUS k. 34

Zeznania świadków Ł. P. k. 35

J. K. k. 35-36

Wnioskodawczyni k. 36

W tak ustalonym stanie faktycznym

Sąd zważył, co następuje:

Wniosek podlegał uwzględnieniu.

Wnioskodawczyni wniosła o zatwierdzenie uchylecia się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia w przedmiocie odrzucenia spadku po R. W..

Zgodnie z treścią art. 1012 k.c. spadkobierca może bądź przyjąć spadek bez ograniczenia odpowiedzialności za długi (przyjęcie proste), bądź przyjąć spadek z ograniczeniem tej odpowiedzialności (przyjęcie z dobrodziejstwem

inwentarza), bądź też spadek odrzucić. Oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania (art. 1015§ 1 k.c.). Brak oświadczenia spadkobiercy w powyższym terminie jest jednoznaczny z prostym przyjęciem spadku. Jednakże gdy spadkobiercą jest osoba niemająca pełnej zdolności do czynności prawnych albo osoba, co do której istnieje podstawa do jej całkowitego ubezwłasnowolnienia, albo osoba prawna, brak oświadczenia spadkobiercy w terminie jest jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza (art. 1015§ 2 k.c.).

Zgodnie z treścią art. 1019 § 1 k.c. jeżeli oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku zostało złożone pod wpływem błędu lub groźby, stosuje się przepisy o wadach oświadczenia woli z następującymi zmianami:

- 1) uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia powinno nastąpić przed sądem,
- 2) spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca.

Spadkobierca, który pod wpływem błędu lub groźby nie złożył żadnego oświadczenia w terminie, może w powyższy sposób uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu (art. 1019 § 2 k.c.), natomiast uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzenia przez sąd (§ 3), takie oświadczenia złożone przed sądem uchyli wówczas działanie fikcji prawnej określonej w art. 1015 § 2 k.c.

Należy podkreślić, że ciężar dowodu w zakresie wykazania wady oświadczenia woli spoczywa na spadkobiercy (art. 6 k.c.). W zakresie wad oświadczeń woli przy składaniu oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku mają zastosowanie przepisy ogólne za wyjątkiem przepisów regulujących błąd i groźbę. Błąd musi dotyczyć treści czynności prawnej i musi być istotny. Jako przykład można tu wskazać błąd co do osoby spadkodawcy, co do powołania lub co do przedmiotu spadku – w tej sytuacji chodzi o brak wiedzy o rzeczywistym stanie majątku spadkowego, z tym zastrzeżeniem, że nie jest on wynikiem braku staranności po stronie spadkobiercy.

Podstawą uchylenia się przez spadkobiercę od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może stanowić błąd prawnie doniosły, błędem takim nie jest niezajomość przedmiotu spadku pozostająca w związku przyczynowym z niedołożeniem należytej staranności przez spadkobiercę w ustaleniu rzeczywistego stanu majątku spadkowego.¹ Jeżeli postępowanie dowodowe potwierdzi istnienie przesłanek umożliwiających osobie uprawnionej wzruszenie wadliwego oświadczenia Sąd zatwierdza oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych złożonego oświadczenia lub zatwierdza uchylenie się od skutków prawnych wadliwego niezachowania terminu.

W niniejszej sprawie zaistniały przesłanki do zatwierdzenia uchylenia się przez wnioskodawczynię od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku po R. W.. Wprawdzie wnioskodawczyni nie wykazała, aby podjęła jakiegokolwiek działania mające na celu ustalenie stanu majątkowego zmarłego męża, lecz jednocześnie okoliczności w niniejszej sprawie są specyficzne i wyjątkowe. Nie można bowiem – pomimo niepodjęcia czynności - wnioskodawczyni zarzucić niedołożenia należytej staranności czy lekkomyślności. Z zebranego materiału dowodowego wynika, że nie mieszkała z mężem od 1985r (co potwierdzają zeznania sąsiadki – Ł. P., która zeznała, że nigdy nie widziała R. W. a mieszkają w tej samej bramie i bratanicy J. K. – która zeznała, że widziała męża wnioskodawczyni tylko raz kiedy była dzieckiem, a także zeznania wnioskodawczyni). Świadkowie i wnioskodawczyni zeznali, że wnioskodawczyni nie utrzymywała z mężem żadnych kontaktów, ani o nim nie rozmawiała. Skoro wnioskodawczyni nie miała ani adresu, ani telefonu męża nie mogła podjąć żadnych czynności, które umożliwiłyby ustalenie stanu majątkowego zmarłego męża. Nie знаła żadnych członków rodziny zmarłego, do których mogłaby zwrócić się o informację (rodzice spadkodawcy już nie żyli, zaś znany wnioskodawczyni brat wyprowadził się za granicę i wnioskodawczyni nie wie, czy żyje). Dodatkowo wnioskodawczyni do wielu lat jest chora. Z dołączonych dokumentów w postaci decyzji ZUS i orzeczeń lekarskich wynika, że już od 2003 roku jest całkowicie niezdolna do pracy i samodzielnej egzystencji. Nie można więc w sytuacji, kiedy wnioskodawczyni wymaga pomocy osób trzecich przy zakupach i codziennym życiu oraz skoncentrowana jest na stanie swojego zdrowie - wymagać, aby wszczęła poszukiwania osób znających jej zmarłego męża, aby ustalić jego stan majątku. Tym bardziej, że nie znała takich osób, a nawet o śmierci męża dowiedziała się przez przypadek – sąsiadka wyczytała o tym w gazecie. Aby można

było postawić wnioskodawczyni zarzut niedochowania należytej staranności w ustaleniu majątku męża musiałby istnieć czynności, które mogła podjąć, lecz ze swojej winy nie podjęła. W niniejszej sprawie takich działań nie sposób ustalić. Nie żyli już teściowie, brat męża wyprowadził się – a matka i brat byli jedynymi znanymi wnioskodawczyni członkami rodziny męża. Nie mieli wspólnych znajomych – nie można więc zarzucić wnioskodawczyni, że nie skontaktowała się z bliskimi zmarłego męża. Skoro nie знаła adresu męża nie mogła udać się do jego ostatniego miejsca zamieszkania, aby tam z kimś porozmawiać. Oczywiście jest że wnioskodawczyni nie mogła zwrócić się np. do banków i instytucji kredytowych, gdyż nie udzieliłby takich informacji osobie, która nie wykaże że jest spadkobiercą, a ponadto takich instytucji jest obecnie na rynku tak duża ilość, że nie jest możliwym zwrócić się do wszystkich (tym bardziej, że wierzycelność mogła zostać sprzedana firmie niezajmującej się udzielaniem pożyczek czy kredytów).

W związku z powyższym należało uznać, że niezłożenie przez wnioskodawczynię oświadczenia o odrzuceniu spadku nastąpiło pod wpływem błędu co do przedmiotu spadku, a błąd ten nie wynikał z braku staranności po stronie spadkobiercy. Tym samym należało zatwierdzić uchylenie się wnioskodawczyni od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po R. W..

¹Tak SN w postanowieniu z dnia 30VI 2005 roku IV CK 799/04 Orzecznictwo SN I. (...).